

Yttrande

2021-05-19

Miljödepartementet
103 33 Stockholm
Regeringskansliets dnr: M2021/00092

Handläggare:
Anders Clarhäll

Dnr: 2021-00391

m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende Miljömålsberedningens delbetänkande Havet och människan (SOU 2020:83)

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad, Formas, har granskat innehållet i rubricerat betänkande.

Formas ställningstagande

Kapitel 22.3 Datavärdskap

Formas delar Miljömålsberedningens problembeskrivning om att hanteringen av havsmiljödata står inför stora utvecklingsbehov. Redan insamlade data är svåröverskådliga och tillgängligheten är ofta begränsad. Att flera myndigheter ska få ett mer utpekat ansvar är en riktig lösning, men Formas anser att det förslag som Miljömålsberedningen presenterat även bör innefatta SMHI.

Formas, Havs- och vattenmyndigheten, SMHI och Sida analyserade frågan om datavärdskap i regeringsuppdraget om hur Sverige kan bidra till FN:s årtionde för havsforskning till stöd för hållbar utveckling 2021–2030. De fyra myndigheterna föreslog i rapporteringen av regeringsuppdraget att ett långsiktigt uppdrag att samordna nationella havsdata ska delas mellan SMHI och Havs- och vattenmyndigheten. SMHI:s roll är viktig och är så redan idag, då det är SMHI som praktiskt fungerar som datavärd (på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten). Formas föreslår därför att SMHI:s ansvar som datavärd regleras som regeringsuppdrag till myndigheten, i linje med förslaget i regeringsuppdraget om FN:s årtionde för havsforskning till stöd för hållbar utveckling 2021–2030.

Kapitel 23.1 Havsmiljöinstitutet

Miljömålsberedningen föreslår att Havsmiljöinstitutet ska få ett förnyat regeringsuppdrag fram till 2030. Formas tillstyrker Miljömålsberedningens förslag om förnyat och utvidgat uppdrag till Havsmiljöinstitutet. Formas anser att Havsmiljöinstitutet har en viktig funktion för marin forskning och samhället i stort och att det vore en stor förlust om den samverkan som Havsmiljöinstitutet bedriver försvinner. Formas anser att det är viktigt att ett förnyat uppdrag till Havsmiljöinstitutet

förtydligar institutets roll och organisation i linje med slutsatserna i Statskontorets utvärdering som genomfördes 2020.

Kapitel 23.2 Kunskaps- och forskningsbehov

Miljömålsberedningen argumenterar för att svensk havsmiljöforskning är underfinansierad och föreslår att Havs- och vattenmyndigheten tilldelas ett forskningsanslag för finansiering av forskning om havs- och vattenmiljö. Formas delar bilden om att havsmiljöforskningen är underfinansierad, men avstyrker att av Havs- och vattenmyndigheten tilldelas ett forskningsanslag.

När Miljömålsberedningen färdigställde sitt betänkande hade regeringen ännu inte lagt fram den forsknings- och innovationsproposition där det framgår att regeringen inrättar ett nytt nationellt forskningsprogram för hav och vatten som placerats på Formas. Ett starkt argument för inrättandet av ett nytt nationellt forskningsprogram var att motverka splittring och istället samla intressenter och finansiärer i en enda organisation som gemensamt prioriterar och planerar. Att identifiera kunskapsbehov i samverkan med näringsliv, offentlig sektor och andra aktörer är en central uppgift för programmet.

Skapandet av agendan för det nationella forskningsprogrammet för hav och vatten är en process som pågår just nu och i detta arbete deltar Havs- och vattenmyndigheten aktivt. Genom sitt deltagande i det nationella forskningsprogrammet kommer Havs- och vattenmyndigheten även fortsättningsvis ha stora möjligheter att påverka utformning och prioritering både på nationell och internationell nivå så att programmet inbegriper Havs- och vattenmyndighetens behov av kunskap och forskning.

Att initiera, bereda och följa upp fördelning av forskningsbidrag är ett komplicerat och högkvalitativt arbete. Myndigheter som Formas har redan inarbetade och kvalitetssäkrade processer på plats för att göra detta på bästa sätt. Det finns inget underlag i utredningen som indikerar att förslaget om att bygga upp motsvarande processer och system hos ytterligare en myndighet är samhällsekonomiskt motiverat.

Kapitel 27 Konsekvensanalys

Enligt Miljömålsberedningens direktiv ska förslag som läggs fram analyseras utifrån ett kostnadseffektivitetsperspektiv. Formas anser dock att den här delen av betänkandet har brister när det saknas jämförelser med alternativa lösningar och åtgärder. När jämförelser saknas begränsar det möjligheten att bedöma förslagets kostnadseffektivitet. Att det för flertalet förslag är svårt att bedöma den faktiska effekten på havsmiljön försvårar även det möjligheten till att bedöma förslagets kostnadseffektivitet.

Formas ifrågasätter om betänkandet har en analys som styrker påståendet i konsekvensanalysen om att *”förslagen i detta betänkande medför en låg kostnad för de offentliga finanserna och samhället i övrigt i förhållande till nytta.”* (sid 1513).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingrid Petersson, efter föredragning av analytiker Anders Clarhäll. I beredningen har även forskningssekreterare Petra Wallberg och miljöekonom Henrik Scharin deltagit.

Ingrid Petersson

Anders Clarhäll